

2017

Úvod

Množství a frekvence mediálních interpretací historických témat formou dokumentárních filmů, televizních pořadů, audiovizuálních prezentací na sociálních sítích, studijních materiálů pro školy různých typů, ale i rádoby „čtivě“ podávaných informací o historických osobnostech či událostech v nejrůznějších přílohách celostátních deníků aj. v současné době neustále roste. Cílem je vedle využití často atraktivních témat pro zvýšení prodejnosti či sledovanosti mnohdy i poctivě míněná snaha o zaplnění tzv. „bílých míst“, a to zejména z oblasti novodobých dějin. Nežádá se ovšem za deklarovanou snahou o zvýšení informovanosti čtenáře či diváka skrývají ryze propagandistické záměry v oblasti formování veřejného mínění a vytváření cíleně zkresleného či zcela falešného obrazu zejména nedávné minulosti, sloužící k ideologickému ovlivnění širokých vrstev populace.

Cyklus konferencí s názvem Média / dějiny / společnost a podtitulem Kdo rozhoduje o tom, co si myslíme? (Manipulace, propaganda a rozhodování napříč soudobými/ novodobými dějinami) usiluje o posouzení výše uvedených skutečností a poskytnutí prostoru k široké diskusi tvůrců (producentů, scenáristů, režisérů, historiků) i představitelů cílových skupin (učitelů dějepisu, studentů, veřejnosti) k dané problematice. Jak samotné konference, tak následná publikace jejích výsledků přispějí ke zvýšení mediální gramotnosti a poukáží na možnosti odideologizování a zkvalitnění mediální interpretace historických událostí v oblasti výchovy a vzdělávání.

V roce 2017 bude konference zaměřená na téma Židé, Romové a jiní. Konference se uskuteční 9. listopadu 2017.

Program

MÉDIA/DĚJINY/SPOLEČNOST: Židé, Romové a jiní...

- 08.00–09.30 Prezentace účastníků
- 09.30–10.00 Zahájení, vzpomínka na prof. M. Boráka
- 10.00–10.20 Rudolf Žáček: Křišťálová noc
- 10.20–10.45 Marcel Mahdal: IWitness – Deportační středisko v Uherském Brodě
- 10.45–11.30 Panelová diskuse
- 11.30–12.00 Položení kytice u pomníku opavské synagogy,
- 12.00–13.00 Polední přestávka
- 13.00–13.20 Veronika Ševčíková: Romství a Romové a jejich problematika formou videoukázek
- 13.20–13.40 Jitka Votavová: Obraz Romů v českých médiích
- 13.40–14.10 Jiří Sovadina, Monika Horsáková: Moderní dějiny.cz – Genocida Romů v českých zemích, ukázka práce s filmem o romském holokaustu
- 14.10–14.55 Panelová diskuse
- 14:55–15.15 Přestávka
- 15.15–15.35 Zbyněk Tarant: Pověz mi, co vydáváš...?
Soudobá knižní produkce popíračů holokaustu a její průnik na český knižní trh
- 15.35–15.55 Petr Šimíček: Etnické čistky a zločiny proti lidskosti ve výukových materiálech a současné výuce dějepisu
- 15.55–16.15 Ondřej Lánský: Společenské a mediální stereotypy ve službách extremismu
- 16.15–16.35 Marta Růžičková: Babylon: Od Romů k dalším menšinám
- 16.35–17.20 Panelová diskuse
- 17.20–17.45 Shrnutí a závěr

Filmové projekce

A přece nás všechny nevyvraždili

(25 min., Vítězslav Romanov, Česká televize, 2010)

Dokumentární snímek z cyklu Neznámí hrdinové se věnuje životnímu osudu Anny Hyndrákové, která přežila holokaust. Po německé okupaci českých zemí se od roku 1941 v protektorátu ustavila pro všechny Židy povinnost nosit na klopě kabátu židovskou hvězdu a s ní přišla řada zákazů a omezení, jež Židy izolovaly z veřejného života. Na začátku roku 1942 začal i tragický příběh rodiny, na jehož konci zůstala naživu jen Anna Kovanicová (později provdaná Hyndráková).

Arménská genocida

(15 min., Monika Horsáková, Klára Řezníčková, PANT)

Krátkometrážní dokument o arménské genocidě a o jejím vnímání dnešními Armény.

Babylon: Češko Selo/Edib Jaganjac

(26 min., Krunoslav Keteleš, Jolana Matějková, Česká televize, 2017)

Babylon, věnovaný ryze české obci v Banátu a bosenskému chirurgovi, který pracuje v nemocnici Motole.

V prvních desetiletích 19. století téměř tři tisícovky Čechů převážně z Prahy, Plzně, Čáslavi a Klatov zamířily na vojenskou hranici do soutěsky Dunaje sousedící s nepřístupnými horami Almaš v Transylvánských Alpách, aby po mnoha útrapách získaly povolení usadit se v zaniklé obci Ablian. Čeští kolonisté zde museli vybudovat nejen svá obydlí, ale znovu zkultivovat i zpustlou půdu. O osadě, kterou nejstarší prameny z roku 1415 nazývají Ábel, později Áblián, pak ji Maďari přejmenovali v roce 1894 na Csehfalu, v roce 1922 Srbové na Fabijan a od roku 1947 se nazývá Češko Selo.

Bosenský chirurg Edib Jaganjac pracuje na příjmu v Motole od roku 1997. V devadesátých letech prožil patnáct měsíců v ostřelovaném Sarajevu. Jako válečný chirurg je jediným lékařem u nás, který odoperoval několik tisíc střelných ran. „Kdo prožil válku, poznal v hloubce zlo, které nelze pochopit. Člověk se s tím poznáním vyrovnává celý život,“ tvrdí.

Babylon: Holokaust

(26 min., Ján Novák, Monika Rychlíková, Marta Růžičková, Česká televize, 2015)

Luděk Eliáš se po letech vrátil do Osvětimi, z pěti a půl tisíce protektorátních Romů deportovaných do Osvětimi přežilo pouze 583 a moravská Židovka, která i se svou rodinou figurovala na takzvaném Schindlerově seznamu.

Babylon: Eva Erbenová

(26 min., Jiří Svoboda, Česká televize, 2013)

V roce 2013, v době příprav natáčení nového dvoudílného televizního filmu „Poslední cyklista“, se režisér Jiří Svoboda setkal s Evou Erbenovou. Roku 1941 byla deportována do Terezína a v roce 1944 do Osvětimi. Na konci války se jí podařilo utéci z pochodu smrti; ve vesnici Postřekov se jí ujala rodina Jahnova, která ji vrátila zpět do života. V srpnu 1948 s manželem odjela do Paříže a poté do Izraele, kde dodnes žije v Aškelonu.

Češi, nebo Němci?

Příběh z Pražské (10 min., Monika Horsáková, Klára Řezníčková, PANT)

Hlučínsko za druhé světové války a těsně po ní ve vzpomínkách Kristiny Teskové. Dokument barvitě ilustruje vztahy Čechů a Němců na konci války.

Čtyřicet let pod dohledem

(25 min., Vítězslav Romanov, Česká televize, 2012)

Příběh Jana Rybáře, katolického kněze, člena Tovaryšstva Ježíšova, který byl v padesátých letech i za normalizace pro svou víru a životní postoje pronásledován. Po studiu na biskupském gymnáziu se rozhodl pro kněžské povolání. Když v dubnu 1950 došlo k násilné likvidaci klášterů a mužských řeholních řádů v rámci tzv. Akce K, byl internován a poslán do tzv. přeškolovacího tábora. Později byl odveden k oddílům PTP. Po vojně se znovu začal věnovat „nezákonným“ náboženským aktivitám. V roce 1960 byl zatčen a odsouzen na dva roky za maření státního dohledu nad církvemi. Dokument z cyklu Neznámí hrdinové.

Dějiny udatného českého národa - Židé v českých zemích

(3 min., Pavel Koutský, Česká televize, 2008)

55. díl z kresleného naučného seriálu pro malé diváky, který v krátkých třiminutových groteskách mapuje historii slavných Čechů a českého národa.

Ghetto jménem Baluty

(87 min., Pavel Štingl, Česká televize, 2008)

Baluty byly před druhou světovou válkou obávanou zlodějskou čtvrtí Lodže. Hned po okupaci Polska zde nacisté zřídili židovské ghetto, kde čekalo na smrt na 200 000 Židů, od podzimu roku 1941 také Židé z pěti českých transportů. Ve stejných bytech, domech a v ulicích, kde bojovali před mnoha lety Židé o přežití každého okamžiku, dnes žijí noví lidé. Baluty kdysi a dnes mají přítom hodně společného. Život obyvatel současné dělnické a chudinské čtvrti je poznamenán sociální bídou, alkoholem a nezaměstnaností.

Holocaust: Fotografie zastavují čas

(60 min., Petr Jančárek, Česká televize, 2004)

První část dokumentární trilogie Milana Maryšky a Petra Jančárka, která vypráví o povaze česko-židovských vztahů odedávna až po vznik protektorátu. snímek doprovázejí fotografie Radovana Kobery, který systematicky fotografuje vše, co souvisí s osudem Židů v Čechách. Přestože se narodil dávno po válce, původní profesionální zakázka u něj přerostla v poslání.

Holokaust v Čechách a na Moravě

(40 min., Monika Horsáková, Cinerite)

Holokaust ve vzpomínkách Věry Andryškové, Luďka Eliáše a Michala Salomonoviče. Hlasy, na které se nesmí zapomenout.

Ján Berky

(20 min., Hana Teislerová, Česká televize, 1999)

„Kdyby žil Gauguin, určitě bychom byli kamarádi,“ říká o oblíbeném malíři amatérský výtvarník a hudebník ze slovenského městečka Detva. Dokumentární portrét z cyklu Děti okamžiku.

Nepřizpůsobiví – Miroslav Skalický

(15 min., Monika Horsáková, Klára Řezníčková, PANT)

Krátkometrážní dokument přibližuje na příběhu Miroslava „Skaláka“ Skalického kulturní život undergroundové subkultury v ČSSR, represivní činnost Státní bezpečnosti vůči „nepřizpůsobivým občanům za normalizace, téma nucené emigrace a práce v exilu.

Nezlomná víra Stanislava Lekavého

(15 min., Monika Horsáková, Klára Řezníčková, PANT)

Krátký filmový dokument věnovaný životnímu osudu duchovního a politického vězně z 50. let Stanislava Lekavého, ilustrující téma perzekuce duchovních a proticírkevní politiky KSČ v komunistickém Československu.

Peter Serge Butko

(20 min., Ján Novák, Česká televize, 1999)

„V každém z nás je kousek cikána,“ tvrdí originální divadelník, který v sobě objevil cikánskou duši. dokumentární portrét z cyklu Děti okamžiku.

Popírači holocaustu

(30 min., Petr Lokaj, Česká televize, 2009)

Kdo chce rehabilitovat fašismus a zpochybňovat utrpení druhé světové války? Ulice českých měst stále častěji okupují neonacisté. Ke svým provokacím rádi využívají výročí spojená s holocaustem. Mezi guru pravicových extrémistů přitom patří lidé, kteří se existenci jedné z nejostudnějších a nejkrutějších událostí v dějinách pokoušejí popřít – tzv. popírači holocaustu.

TJ Roma

(20 min., Ján Novák, Česká televize, 1999)

Klapzubova jedenáctka po romsku. Dokument o romském fotbalovém týmu z Jihlavy z cyklu Děti okamžiku, oceněný čestným uznáním na cenách pierot (ceny Českého filmového a televizního svazu FITES).

Unikli jisté smrti – přežili Porajmos

(10 min., Monika Horská, Klára Řezníčková, PANT)

Dokumentární snímek zaznamenávající příběhy Emílie Machákové a Zoniho Weisze. Oba pamětníky spojuje zážitek romského holocaustu (Porajmos).

Volání extremismu

(30 min., Petr Lokaj, Česká televize, 2010)

Čím imponuje nacismus? A co je lákavého na komunismu? Jakým způsobem se dorost extremistických hnutí organizuje? O jaké jde lidi? Jak a na co mladé lidi mládežnická extremistická hnutí vábí? A lze zde vysledovat nějaké paralely s ideologickými metodami z období nacistického Německa a 50. let komunistické totality? Na to vše se pokouší odpovědět dokument z cyklu Ta naše povaha česká.

Zvláštní znamení: Rebel

(25 min., Jiří Fiedor, Česká televize, 2011)

Dokument z cyklu Neznámí hrdinové, tentokrát věnovaný signatáři Charty 77 Stanislavu Pitašovi. V osmdesátých letech organizoval ve východních Čechách akce nezávislé kultury – koncerty zakázaných skupin nebo čtení literatury, která nesměla vycházet. Totalitní režim ho za to poslal několikrát do vězení.

Organizační výbor

Kontaktní osoby:

Ing. Josef Vícha, josef.vicha@fvp.slu.cz, tel.: 553 684 191
Bc. Michaela Derahová, michaela.derahova@fvp.slu.cz, tel.: 553 684 190

Organizační výbor:

Předseda: Prof. PhDr. Rudolf Žáček, Dr. (Fakulta veřejných politik, Děkanát)

Místopředseda: Prof. PhDr. Irena Korbelářová, Dr. (Filozoficko-přírodovědecká fakulta,
Výzkumné centrum pro kulturní dějiny Slezska a střední Evropy)

Tajemník pro organizaci:

Ing. Josef Vícha (Fakulta veřejných politik, děkanát)

Sekretářka: Bc. Michaela Derahová (Fakulta veřejných politik, útvar tajemníka)

PR: Mgr. Martina Vaculíková (Fakulta veřejných politik, děkanát)

Členové: Mgr. Monika Horsáková (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav bohemistiky
a knihovnictví, oddělení audiovizuální tvorby)
Ing. Petr. Jančárek (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav fyziky)
Mgr. Martin Petrásek (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav fyziky)
doc. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D. (Filozoficko-přírodovědecká fakulta,
Institut tvůrčí fotografie)
doc. PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D. (Fakulta veřejných politik,
Ústav pedagogických a psychologických věd)

Místo konání: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik
Bezručovo nám. 14
Přednášky: Místnost C312
Projekce: Místnost C308 a C309

GPS: 49°56'9.482"N, 17°53'49.919"E (49.9359672N, 17.8971997E)